

INTRESSEFÖRENINGARNA

TURISM

Lyfta fram de bästa kulturmiljöerna på Åland.

Planera infrastruktur (ridvägar, cykelvägar, kanotleder) för att möjliggöra utveckling av friluftsturism på hela Åland.

Utveckla miljö- och hållbar utveckling inom åländsk turistsektor.

Miljömärkta stugbyar, hotell enligt stjärn-systemet, t.ex. en skala från 1-5 "miljöstjärnor".

LAGSTIFTNING/POLICY

Förbjud plöjning - täckodlingsprojekt.

LR beviljar endast bidrag till företag och lantbrukare som förbättrar miljön.

Om jag hade möjlighet att påverka jordbruket/Landskapsregeringen skulle jag arbeta för rejäla incitament resp. motsatsen, för att driva utvecklingen mot mindre miljöpåverkan p.g.a. jordbruket.

Satsning på energisnåla hus.

Prioritera på Landskapsregeringen.

Skydda prioriterade områden - grundvatten, stränder, sjöar, vikar, havsområden och planera markanvändningen.

Lagtinget: Införa flera blankettlagar och frigöra resurser till annat.

Minska flygtrafiken över Åland.

Enbart miljövänliga bränslen även i lastfartygen som går i Östersjön.

AFFÄRSUTVECKLING

Starta en ekologisk livsmedelsbutik i Mariehamn.

Endast hållbara fiskodlingar - odling av "kravmärkt" fisk.

Semestra på Åland. Kör hem med en el-bil. Elbilskonvertering.

Linbana till skärgården - skrota färjorna.

Flytta farlederna för färjtrafiken utomskärs.

Om jag var ansvarig för fiskodlingar skulle jag försöka få engagerade ålänningar med och investera i en utveckling mot mindre miljöpåverkan, t.ex. flytta upp odlingarna på land, slutna kassar etc.

Starta en kurs i eco-ekonomi för att öka ekonomers kompetens i ekologi och ekologers kompetens i ekonomi.

KOMMUNIKATION

Energisnålare fordonspark

-> hybridbilar

-> elbilar

Elbilar. Ingen kommande drivmedelsskatt. Momsfritt bilinköp.

Starta bilpool med elbilar på Åland.

Hitta system för att införa elbilar på Åland.

Övergå till bioenergi, el-/gasbilar, -bussar, färjor, fritidsbåtar, alla motorer. Vem? Alla.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Projekt för stimulerande av den biologiska mångfalden.

Återskapa våtmarker. Markägarna, Landskapsregeringen, turismen.

Skulle införa ett strandskydd på 200 meter vid skogsavverkning.

Återskapa och bevara grunda havsvikar/områden. Från +70 cm till -400 cm.

SPARA RESURSER

Utökad prognosverksamhet.

Energianläggning som skapar elektricitet och värme av lokala avfallsprodukter - i stället för export av råvara kunde överskottsenergi exporteras.

Ta tillvara överloppsvärme från kylanläggningar till uppvärmning, t.ex. i affärer.

Recirkulation av närsalter/vass, aska, röt slam.

Miljörådgivning till jordbrukare för att minska utsläppen av kväve och fosfor.

Tillvaratagande av avrinningsvatten från större diken.

Optimering av vattentillförseln till odlingar genom att samla upp avrinningsvatten från odlingsmark i bassänger under höst och vinter, för användning under odlingssäsongen.

Fruktodling; minska insatser av resurser per producerad enhet.

Minska utsläppen från skärgårdsfärjorna.

Uppnå en hållbar energiförsörjning.

Minska användningen av olja vid uppvärmning.

Dryfta frågan bland åländska turistföretagare genom att arbeta för att en motsvarighet till "Naturens Bästa" skapas och utvecklas på Åland.

Kretsloppsanpassa all verksamhet.

Mindre varukonsumtion.

Spara resurser.

TEKNIK

Våtmarker, diken, uppsamling av vatten -> vi vet hur - hitta sätt att få loss marker och sen bara gör.

Förgasning av fartygsbränsle.

Vågkraft på Åland.

Biogasproduktion.

Vattenförbättrande åtgärder inom jordbruket, t.ex. våtmarker.

Öka de resurseffektiva och hållbara arbetssätten inom organisationen.
Bioenergi (biogas).

Röt slam (certifiering).

Byta ut samtliga lysrör till LED.

STARTA PROJEKT

Starta projektet FABRIKEN; återvinning av lump -> lättbetongprodukter.

Utveckla Emmaus' byggretur -> bygga nytt av gammalt, t.ex. växthus, friggebodar, sjöbodar för turistbranschen etc.

INSPIRATION/UTVECKLING

Resurscentrum för hållbar utveckling.

Le åt kunder och turister.

Inspiration.

Informationskampanjer för mer medvetna val hos allmänhet.

Informationskampanjer genom direkta möten med företag -> långsiktig samverkan.

Utveckla miljöindex för utsläpp.

Föregå med gott exempel.

Åland utmärkt för olika pilotprojekt.

Trädplantering i 3:dje världen.

Skapa en Ålandsanpassad miljö- och kvalitetscertifiering med tillhörande märkning (börja med offentlig verksamhet).

Använda åländskt bondeförnuft.

Ekonomisk - verklighet!

Förnyelsebar energi för färjtrafiken. Olja:

-> biogas

-> solenergi

-> vindkraft

Erbjuda praktikplatser till studerande. Ställa upp som handledare åt studerande.

Finansiera utbildningsplatser i ett led för gemensamt ansvar för Ålands miljöutbildning.

Vi måste få in miljökunskapen i undervisningen med högre status.

Miljöorganisation: Starta mönsterjordbruk.

Ännu hjälpsammare tjänstemän.

Skapa ett resurscentrum så att alla har någonstans att vända sig för stöd.

Bredda gruppen av sakkunniga inom Ålands landskapsregering.

Utbildning - kunskap.

Regelbundna seminarier.

Förnya läroplansskrivningen inom miljökunskap och ekologi. Tydliggöra förankringen i yrkesutbildningen kontra ett hållbart Åland.

Projekt för miljöinnovationer inom lantbruket.

Engagera de studerande i praktiska miljöprojekt - i skolan, för framtiden, d.v.s. kombinera teori och praktik.

NÄRINGSLIVET

VIND

Mindre el! Mer vind.

Producera minst 100% av Ålands års-elbehov med vindkraft.

Producera våtgas för Ålands bilpark och fartygsflotta med vindkraft.

Bygg mera vindkraftverk så hela Åland får egenproducerad el.

UTBILDNING - EXTERN OCH INTERN

Miljölotteri för

- upplysning
  - experiment
  - åtgärder
- via Internet.

Ta bättre vara på mötestider. Video- och telefonkonferenser i stället för flygresor.

Göra egen natur- och miljöpärm till skolorna (åk 4-5) på Svanenmärkt papper. Lokalt tryckeri och lokal reklambyrå som letar upp sponsorer/säljer annonser. (Precis som den svenska Natur- och miljöparmen men denna blir åländsk).

"Ta bort bjälken ur ditt eget öga innan ..." Intern miljöpolicy.

Lägga in ett eget ämne - miljö - i skolorna redan från klass 1. Då körs barnen in i rätt riktning från början.

Miljöbilar i verksamheten.

Ställa krav på leverantörer - högre miljökrav.

Informera bättre om vårt miljöarbete.

Lobbyarbete mot våra kunder/upphandlare så att de värdesätter vårt miljöarbete.

Vision: Skapa en produktionsprocess som genererar ett "tillskott" till miljön i stället för ett "uttag".

RESURSSPARANDE

Papperslös kontorsmiljö.

Ökad medvetandenivå inom samtliga områden (affärs). Miljö=möjlighet.

En "hållbar" kontorsmiljö (t.ex. engångsartiklar bort, material endast elektroniskt).

Kommunicera ut miljö som affärsmöjligheter.

Koppla ihop miljöinnovationer med andra kunskaper -> hela kedjan.

Köpa "grön" el.

Uppmuntra till miljövänliga trycksaker. Returpapper - miljövänliga tryckerier.

Återanvända papper.

Alla utskick, fakturor etc elektronisk väg.

Minimering av energiförbrukning genom optimering av hela logistikkedjan.

Informationskampanj för att få samhället och aktörer att inse att regelverk endast är en miniminivå för att uppnå hållbar utveckling.

Miljöprojekt Lövösundet i Vårdö. Renat avlopp och avrinning till Saltsjön. Göra värdelöst område värdefullt.

Allt avfall, fast och flytande, återanvänds.

Info-projekt om vårt dricksvatten:

- föroreningar, hotbilder
- vattnets olika värden

Energi från alla buskar och träd som bränns av privatpersoner. Uppsamling och flisning. Privata/transport/flisning och eldning.

Jalles alkvistar erbjuds till energipannorna.

Ersätt kontanter med kort.

Varför papper?

Rent vatten vår viktigaste punkt.

Elkonsumtion i produktionslokaler.

Påverka kunder att använda miljövänligt förpackningsmaterial.

Uppvärmning av produktionslokaler.

Återvinning av använt förpackningsmaterial i högre grad.

Samarbete på el-energisidan. Vindkraft/solenergi och elentreprenad.
Helhetskoncept.

TRANSPORT

Ladda Postens el/hybridbilar med vindkraft.

Ladda elbilspoolen med vindkraft på "tankställen".

Samarbeta med Posten gällande att öka den lokala förädlingsgraden för deras skattegräns kunder.

Tillsammans med Posten skapa en miljövänligare distribution. Mål: En distributionsrunda om dagen med miljövänliga fordon.

Miljöbilskampanj -> framtida elbilar via reklambudskap på bilarna.

Transporter med miljövänliga fordon.

Ta sig till jobbet? Mera gå, buss m.m.

SAMARBETE

Göra stiftelsen (Östersjöfonden) mera känd för sin verksamhet.

Åland initierar ett ö-miljöprojekt tillsammans med öspelsmedlemmarna. Bör gå att få det som EU-projekt.

Banken tillhandahåller kontorens lokaler för miljöinitiativ.

Paffens miljölotteri i ny skepnad med ÅAB involverad på något sätt.

Knyta Handelskammaren ihop med Connect för att kunna erbjuda Ålands näringsliv tillgång till kunskap från universitet och riskkapital (know-how).

Miljöbudskapet och Åland som en grön ö sprids direkt till intressenter genom det internationella handelskammarnätverket (över 12000 kamrar world wide).

Skapa förutsättningar för att driva ett internationellt "miljösymposium" på Åland.

Mer samarbete med andra stiftelser för att engagera sig i projekt över "gränserna".

Mera bonus till miljöprojekt.

Viking Line kan vara samarbetspartner i försäljning (många kunder). Maridea sköter marknadsföring.

Östersjölotteri tillsammans med PAF + Ålandsbanken. Stiftelsen (Östersjöfonden) får pengar, PAF höjer sin miljöprofil, Ålandsbanken sköter ekonomitransaktioner.

"Miljöfrukost". Låta företrädare för "nya miljöinnovationer" tala för sin sak vid morgonfrukost på banken. Banken bjuder in företagare som kan ha intresse av info.

Miljölotteriet ax -> limpa.

Östersjöfonden + Ålandsbanken "slår ihop" sina miljöpriser och skapar ett "åländskt nobelpris" inom miljö.

Kunna dela ut mera pengar till förnuftiga miljöprojekt.

Kvalitets- och miljöcertifiera verksamhet och produkter från producerat till konsument.

TEKNIK

Producera våtgas för rederiernas hjälp/huvudmaskineri med vindkraft.

Rederisamarbete kring avgasrening (teknik).

Utveckla vindturbiner för produktion av el på fartyg.

Avgasrening på alla fartyg.

Miljövänligt bränsle införs, t.ex. gas.

Utveckla lågenergi-spelautomater tillsammans med spelbolag.

Sjöfart. Upphandla närproducerat till passagerarfartygens restauranger.

Ekonomiska incentiv för miljövänlig sjöfart (t.ex. Sverige avgifter).

Partihandel inom livsmedel

- avsättning, jordbrukare, ekologisk odling

Bygg miljövänligt -> försäkringsrabatter.

Bryggeri ekologiskt öl. Jordbrukare ekologisk odling av malt och humle.

Lägre bilförsäkringspremier för miljöbilar.

Sälja vindkraftsförsäkringar, konsultverksamhet, marina vindkraftverk.

Projekt: Vattenflaskor med reklam:

+ mindre transporter

+ använd, fyll på gott kranvatten

Vem: Ålands Vatten, marknadsföringsbolag, alla intresserade.

HBL trycks på Åland av ÅTT.

AFFÄRSIDÉER

Partihandel - skapa avsättning för åländska ekologiska produkter i Sverige.

Fastighet. Bygga miljö- och energivänligt.

Bemanning. Skapa arbetstillfällen för unga miljöintresserade studenter.

Bryggeri. Brygga ekologiskt öl.

Påverka kunder, producera på nära håll för snabbare och miljövänligare distribution.

Försäkra "gröna risker".

Skapa stolthet.

Göra mera för att den "gröna ön" blir ett attraktivt alternativ till "långtbortresor".

Ekologiska/reina produkter i företagsmatsalen. Lokala producenter.

Nischförsäkra cleantec i Europa.

Alla sommarstugor anslutna till kommunalt avlopp.

Fritidsbåtar slutar med bottenfärgning. I stället inrätta tvättanläggningar som tvättar.

LANDSKAPSREGERINGEN

Stöda Helcoms arbete för en renare Östersjö.

Göra Åland oljeoberoende.

Stöda Sveriges regering under EU-ordförandeskapet i projektet kvalitetssjöfart.

Fast bro till Vårdö, Kumlinge och Brändö kommuner. Landskapsregeringen, alla partier och väljare.

SAMMANFATTNING - VILKET PROJEKT SKA MAN I FÖRSTA HAND SATSA PÅ?

Ett Landskapsregeringsbeslut att Åland ska vara den gröna ön i den blå Östersjön genom att ...

Ekologisk kedja, mat, transport ...

Lokal förankring. En för alla, alla för en. En kampanj för att få alla ålänningar att dra lasset tillsammans.

Elbilprojektet med användarpooler och reklam.

Ekologisk odling på hela Åland.

Ökad andel vindkraft.

Åländskt "nobelpris" i miljö.

Viktig symbol - självförsörjande egen energi! Vinden.

Samarbetet.

Miljöns nobelpris.

100% vindenergi.

Samförstånd mellan politiker, näringsliv och medborgare om "CHANGE".

Projekt miljövänligare biltrafik.

Bygga ut vindkraften till 70%.

Lokal energiproduktion i alla dess former.

POLITIKERNA

INDIVIDUTVECKLING

Starta en ny modern religion.

Skatteavdrag för sunt leverne.

Människor i skärgården; vad är att leva i skärgården - varför, hur, vart leder det i dag, i morgon.

Hur? Få människor att ha tid att vara tillsammans -> njuta av livet.

Försök fundera på hållbarheten i de olika produktionsstegen då du handlar!

Individer. Bli minst lika bra som jag

- bo klimatneutralt
- ha "bara" en bil
- nykter/rökfri
- äta sunt

Individuell budget för egen påverkan.

Mera helhetstänkande i all utveckling.

Öka acceptansen för varandra och vad andra gör.

Få/Ha mod att välja bort.

KOMMUNIKATION/UTBILDNING

Miljövänlighetens år

- anordna kongresser
- årets miljöpris
- o.s.v.

Ett "världskänt" åländskt havsforskningsfartyg.

Öka ungdomars miljökunskap och -medvetande.

TEKNIK

Utveckla system att återföra näringsöverskottet från vattendragen till odlingen.

Utveckla landbaserade fiskodlingar.

Planera områden för fortsatt utveckling av vindkraften.

Miljövänligare sjöfart.

Segelsjöfarten tillbaka.

Enhetliga bullernivåer för privatfordon (möjliggör förtätning).

Bättre kontroll på avloppshantering, ta fast bovarna!

Gynna alternativa energikällor; vindenergi, bergvärme m.m.

Tillåt endast klimatneutralt boende.

Utbyggd vindkraft enligt de planer som finns.

Självförsörjande på värmeproduktion.

Utveckla kombination:

Kraftverk

Eldistribution

Sjötransport

Rederierna försöksprojekt med fartyg som drivs av vätgas producerat med vindkraft.

Bygg om elnäten till att kunna ta emot överskottsenergi från konsumenterna (jämförbart med Grid 1 t).

Synliggör elförbrukning i realtid för elkonsumenter (web och/eller displayer hos konsumenterna).

Utveckla kolmotorerna till att dra 50% av bränslet i dag.

TURISM

Turismbranschen exklusiv ekoturism. Använda lokalproducerade produkter i sina anläggningar -> hantverk, tjänster och matprodukter.

Bidrag till stuguthyrare för byggande av ekoboende för turister.

Hållbar turism -> vilka grupper bidrar till miljövänlig utveckling?

Åland - en ekoregion i EU. Ålands lagting beslutar. EU finansierar.

Utveckla hållbar besöksnäring.

Utveckla unik ekoturism.

Besökarprofilen.

AFFÄRSUTVECKLING

Utveckla den ekologiska matproduktionen på Åland -> stora affärsmöjligheter.

Åland netto-exportör av "grön" energiproduktion, t.ex. vind.

Enhetlig, snygg, offensiv marknadsföring av åländska produkter: service (bank, försäkring, IT), mat, turism.

Kundrabatter för miljövänlighet.

Byta ut Kesko mot ICA eller COOP (billigare och bättre eko-utbud).

Fastighetsägare. Allt gemensamt boende i t.ex. radhus - hyresboende minst lika bra som FAB Mejeribacken i Lemland.

Musselprojekt.

Bilförsäljare och bränsleförsäljare enas om miljöbil-/miljöbränsleförsäljning.

Gödselproducenter: Erbjud lokala alternativ (t.ex. musslor ur Östersjön) = fosforneutralitet.

RESURSSPARANDE

Spara papper! Motverka reklam.

Spara papper! Undvik flerspråkiga manualer.

MI SE: Gynna sortering genom morötter. Piskan har motsatt effekt.

Släck lampor som lyser i onödan.

Spara på varmvattnet!

TRANSPORT

Utveckla samåkningsmöjligheter.

Få bilindustrin att konvertera bensinmotorer till att köras på frityrolja, t.ex. köra bilar på använd munkolja. Bagerier bör samarbeta med bilindustrin för att få en "ren produkt" att tanka bilen med. Försäkringsbolagen bör ge billigare försäkringar till allt som gynnar miljön, t.ex. konv. motordrivna fordon.

Erbjuda Åland som testområde för el och/eller vätgasbilar. Har alla förutsättningar att sälja in ett sådant.

Nytt kollektivtrafiksystem. Samåkningsamordnande databas.

Webportal för samåkningsbokning.

Världens ledande elbilsland.

Förbjuda bensindrivna bilar.

Ett projekt i samarbete med näringsliv och samhälle för att ta fram infrastrukturen för elbilar.

Förbereda för att den åländska bilparken går över till elbilar.

Avstå från flyg om andra sätt fungerar.

Sam-åk!

SAMARBETE/LAGSTIFTNING/POLICY

Samarbetsanda

En byggnad eller stadsdel som är självförsörjande på energi och en del av hållbar utveckling (i samarbete med näringsliv, samhälle och forskning/skola).

Arbeta för att Åland ska bli CO₂-neutralt.

Använda kommunalskatter - lagstiftning till att stimulera miljöalternativ.

Hållbart val i varje budgetmoment i Landskapsregeringens budgetförslag.

Samarbeta, tänka till! Vad kan jag göra, vad kan vi göra tillsammans.

Få ner energiförbrukningen i samhället

- i planeringen av bostäder och bostadsområden

- i trafiken

Minska utsläppen av kväve och fosfor i Östersjön.

Utsläppskvotssystem för näringsämnen i Östersjön.

Miljötjänst i stället för värnplikt.

Varustransport direkt till Åland i stället för omväg via Finland.

Stoppa dumpning av avfall i Östersjön genom lagstiftning.

Stoppa alla fosfater i t.ex. tvättmedel genom lagstiftning.

Ge mer jordbruksstöd till eko-odling - mindre till traditionellt jordbruk.

Öka producentansvar vad gäller förpackningar genom lagstiftning.

Exploatering av strandnära områden behöver regleras.

Mer forskning om vilka vattenmiljöåtgärder som är rätt. Typ "Bevis".

Utveckling av avfallsförbränning och kadaverhantering.

Harmonisera tillstånden för fiskodling i alla Östersjöländerna.

Förbjud ränta internationellt.

Skydda den biologiska mångfalden -> Natura 2000.

Arbetsgivare: Gynna distansarbete.

Underlätta för akademiker att återflytta.

Belöna flerfackskär i stället för att bestraffa.

Utreda sophantering - logistiskt.

Börja förbränna sopor på Åland, vi slipper dyra transporter och kan ta tillvara värmen.

Stoppa rovfisket.

Internationellt pantsystem.

Miljödeklaration av bränsle.

PRIMÄRNÄRINGAR

Bibehålla det öppna landskapet.

Börja odla mer ekologiskt. Nu är det mycket bidrag till grönbrädor (maskrosor och tistlar).

Att synliggöra de små underverken i miljön.

Ekologisk odling.

Utveckling av den ekologiska produktionen.

E-problematiken.

EUs jordbrukspolitik skall fokusera mera på en hållbar odling.

Informera fiskodlarna om var fiskfodret kommer från.
Köp närproducerat!

Köpa närproducerat för att öka produktionen av ekologiskt.

Jordbruk. Energieffektivisera. Dika och plöja på mest miljösmarta sätt. Odlar mera miljövänligt. Bli CO₂-neutrala. Skapa våtmarker som fosfor- och kvävefällor men också för bevattning.

Se över näringsbelastningen i vattendragen från bebyggelsen etc.

Fiskodling

- odla fisken på land, åtminstone tills den väger 500 g
- använda sig av det modernaste fodret som minskar utsläppen
- kompensera sina utsläpp
  - > genom t.ex. musselodling
  - > samarbeta med jordbrukarna

SAMMANFATTNING - VILKET PROJEKT SKA MAN I FÖRSTA HAND SATSA PÅ?

Kommunerna

- energieffektivisera
- använda ekologiska och närproducerade produkter
- bli klimatneutrala
- serva kommuninvånarna att bli hållbara

Gör Åland självförsörjande på energi (utv. alternativ till olja, importerad el).

Höj kompetensen.

Bygga bro(ar) av den samlade kunskapen, så att en gemensam bas skulle finnas (ex. för musselproj. el. whatever) = kunskapsbas.

100% självförsörjande och hållbar stadsdel eller byggnad.

Orsak: Klimatproblemet beror på (i rangordning):

1. Byggnader
2. Köttproduktion
3. Världens alla transporter

Samverkan mellan organisationer, näringsliv och beslutsfattare i att utveckla affärsidéer av alla initiativ som framkommit under workshopen.

Testområde -> Avtal med en tillverkare, t.ex. Teslamotors. Bilar som drivs av klimatneutral lokalproducerad energi. -> Först/Störst andel sådana bilar 20xx.

Producera mer "grön" energi än vi konsumerar.

Helhetssyn på all energiproduktion och energianvändning.

Samarbeta i stället för att motarbeta! Lyhördhet.

Gör all trafik miljövänlig.

Lägga i en högre växel, spiken i botten med att utveckla de åländska nätverken - näringsliv, allmänhet, lagstiftning, kommuner, förvaltning, organisationer.

Bilda ett folkägt bolag som utvecklar och driver (cleantec inkl. miljötjänst).

Ta vara på alla idéer från seminariet och publicera i ett öppet forum.